

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 23 sierpnia 2023 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Tomasz Artymiuk (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Małgorzata Gierszon

SSN Jarosław Matras

Protokolant Patrycja Kotlarska

w sprawie **M. K.**

skazanego z art. 178a § 1 k.k.,

po rozpoznaniu w Izbie Karnej na posiedzeniu w trybie art. 535 § 5 k.p.k.

w dniu 23 sierpnia 2023 r.,

kasacji wniesionej przez Prokuratora Generalnego na niekorzyść skazanego

od prawomocnego wyroku Sądu Rejonowego w Sochaczewie

z dnia 11 października 2023 r., sygn. akt II K 115/22,

**uchyla zaskarżony wyrok i przekazuje sprawę do
ponownego rozpoznania Sądowi Rejonowemu w
Sochaczewie.**

UZASADNIENIE

Sąd Okręgowy w Płocku wyrokiem z dnia 19 grudnia 2017 r., sygn. akt V Ka 818/17, zmieniając wyrok Sądu Rejonowego w Sochaczewie z dnia 8 września 2017 r., sygn. akt II K 133/17, uznał M. K. za winnego popełnienia występku z art. 178a § 1 k.k., za co skazał go na karę 6 miesięcy pozbawienia wolności, z warunkowym

zawieszeniem jej wykonania na okres próby 3 lat, orzekając jednocześnie, na podstawie art. 71 § 1 k.k., akcesoryjną karę grzywny. Nadto, wobec wymienionego zostały orzeczone środki karne w postaci 5-letniego zakazu prowadzenia wszelkich pojazdów mechanicznych oraz świadczenia pieniężnego.

Z kolei w sprawie będącej przedmiotem niniejszego postępowania kasacyjnego M. K. został oskarżony o to, że „w dniu [...] 2021 r. około godz. 18:40 w S. na ul. [...], powiat [...], woj. [...], będąc wcześniej prawomocnie skazany za prowadzenie pojazdu mechanicznego w stanie nietrzeźwości oraz w okresie obowiązywania zakazu prowadzenia wszelkich pojazdów mechanicznych orzeczonego wyrokiem Sądu Okręgowego w Płocku z dnia 19 grudnia 2017 r., w sprawie o sygn. akt V Ka 818/17 w związku ze skazaniem za przestępstwo (podkreślenie SN) znajdując się w stanie nietrzeźwości - przeprowadzone badania wykazały, iż zawartość alkoholu w 1 dm³ wydychanego powietrza miała odpowiednio stężenie: 1,15 mg, 1,25 mg, 1,17 mg, 1,06 mg - prowadził w ruchu lądowym pojazd mechaniczny, samochód osobowy marki [...] o nr rej. [...]”, tj. o przestępstwo z art. 178a § 1 i 4 k.k.

Sąd Rejonowy w Sochaczewie wyrokiem z dnia 11 października 2022 r., sygn. akt II K 115/22 (pkt I wyroku), uznał M. K., w ramach zarzucanego mu czynu, za winnego tego, że „w dniu [...] 2021 r. około godz. 18:40 w S. na ul. [...], powiat [...], woj. [...], znajdując się w stanie nietrzeźwości - przeprowadzone badania wykazały, iż zawartość alkoholu w 1 dm³ wydychanego powietrza miała odpowiednio stężenie: 1,15 mg, 1,25 mg, 1,17 mg, 1,06 mg - prowadził w ruchu lądowym pojazd mechaniczny, samochód osobowy S. o nr rej. [...]”, tj. występku z art. 178a § 1 k.k. i za ten czyn wymierzył mu karę 10 miesięcy ograniczenia wolności z obowiązkiem wykonywania kontrolowanej, nieodpłatnej pracy na cele społeczne w ilości 20 godzin miesięcznie, z jednoczesnym zaliczeniem na poczet tej kary, na mocy art. 63 § 1 k.k., okresu zatrzymania od 5 listopada 2021 r. godz. 19:10 do dnia 6 listopada 2021 r. godz. 10:15. W pkt. II tego wyroku, działając na podstawie art. 42 § 2 k.k., Sąd Rejonowy w Sochaczewie orzekł wobec oskarżonego zakaz prowadzenia wszelkich pojazdów mechanicznych przez okres 5 lat, a w pkt. III - na mocy art. 43a § 2 k.k. - świadczenie pieniężne, zobowiązując wymienionego do zapłaty 5000 złotych na rzecz Funduszu Pomocy Pokrzywdzonym oraz Pomocy Postpenitencjarnej. W

zakresie rozstrzygnięcia o kosztach Sąd Rejonowy w Sochaczewie zwolnił oskarżonego z obowiązku ich zapłaty obciążając nimi Skarb Państwa.

Wobec niezaskarżenia przez żadną ze stron postępowania wskazanego wyroku uprawomocnił się on w dniu 19 października 2022 r.

Od wyroku Sądu Rejonowego w Sochaczewie w sprawie o sygn. akt II K 115/22, kasację - na niekorzyść oskarżonego M. K. - na podstawie art. 521 § 1 k.p.k., wniósł w dniu 16 czerwca 2022 r. Prokurator Generalny. Orzeczeniu temu zarzucił „rażące i mające istotny wpływ na treść wyroku naruszenie przepisu prawa karnego materialnego, a mianowicie art. 178a § 4 k.k., poprzez zaniechanie zakwalifikowania zachowania oskarżonego na jego podstawie, skutkiem czego było wadliwe niezastosowanie tego przepisu w podstawie skazania i wyeliminowanie z opisu czynu przypisanego M. K. ustawowego znamienia, iż prowadził on pojazd mechaniczny w okresie obowiązywania zakazu prowadzenia pojazdów mechanicznych orzeczonego w związku ze skazaniem za przestępstwo, podczas gdy z uwagi na orzeczony, za występki z art. 178a § 1 k.k., 5-letni zakaz prowadzenia wszelkich pojazdów mechanicznych, obowiązujący do dnia 27 grudnia 2021 r., oskarżony swoim zachowaniem z dnia 5 listopada 2021 r., polegającym na kierowaniu pojazdem w stanie nietrzeźwości, jakiego dopuścił się w okresie obowiązywania zakazu prowadzenia pojazdów mechanicznych, wyczerpał znamiona również art. 178a § 4 k.k., co rodziło po stronie Sądu *meriti* obowiązek orzeczenia nie czasowego, tylko dożywotniego zakazu prowadzenia wszelkich pojazdów mechanicznych (art. 42 § 3 k.k.) oraz obowiązek orzeczenia świadczenia pieniężnego w wysokości wyższej niż zasądzona, bo w kwocie co najmniej 10 000 złotych (k. 43a § 2 k.k.)”.

W oparciu o ten zarzut Prokurator Generalny wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Rejonowemu w Sochaczewie.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Kasacja Prokuratora Generalnego, wniesiona na niekorzyść skazanego z zachowaniem terminu określonego w art. 524 § 3 k.p.k., jest oczywiście zasadna, co pozwoliło na jej uwzględnienie na posiedzeniu bez udziału stron w trybie art. 535 § 5 k.p.k.

Jak trafnie wskazał skarżący w uzasadnieniu nadzwyczajnego środka zaskarżenia sąd *meriti* prawidłowo uznał, że zachowanie M. K. nie może zostać zakwalifikowane z art. 178a § 4 k.k. w znaczeniu braku ustawowej przesłanki wskazującej na uprzednie prawomocne skazanie za prowadzenie pojazdu mechanicznego w stanie nietrzeźwości. Wprawdzie, jak to wynika ze zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego, M. K. został w przeszłości uznany za winnego popełnienia czynu z art. 178a § 1 k.k., wszelako w dacie wyrokowania w analizowanej sprawie skazanie to uległo zatarciu z mocy prawa.

Z danych Krajowego Rejestru Karnego, zgromadzonych na etapie postępowania przygotowawczego (k. 26) oraz z uzyskanych przez Sąd *meriti* kart dłużnika wynika, że świadczenie pieniężne orzeczone wobec M. K. we wspomnianym na wstępie wyroku Sądu Rejonowego w Sochaczewie z dnia 8 września 2017 r., sygn. akt II K 133/17, zostało wykonane w dniu 17 grudnia 2018 r. (k. 75), a kara grzywny została wykonana w dniu 20 maja 2019 r. (k. 76). Wobec tego, że nie zarządzono warunkowo zawieszanej kary pozbawienia wolności orzeczonej w sprawie o sygn. akt II K 133/17, uwzględniając dyspozycję art. 76 § 1 k.k. oraz art. 76 § 2 k.k., skazanie w przedmiotowej sprawie uległo zatarciu z mocy prawa z upływem okresu orzeczonego środka karnego w postaci zakazu prowadzenia pojazdów, który obowiązywał oskarżonego do dnia 27 grudnia 2021 r. włącznie (k. 73). Powyższe ustalenie znajduje potwierdzenie w uzyskanej na etapie postępowania sądowego, kolejnej informacji z Krajowego Rejestru Karnego, z której wynika, że na dzień 22 września 2022 r. M. K. nie figurował w kartotece karnej (k. 78).

Adekwatnie do powyższych ustaleń Sąd Rejonowy w Sochaczewie uznał, iż na dzień wyrokowania w niniejszej sprawie o sygn. akt II K 115/22, tj. 11 października 2022 r., M. K., był osobą, której z racji zatarcia uprzedniego skazania, nie można było przypisać znamienia kwalifikowanego z art. 178a § 4 k.k. w postaci uprzedniego prawomocnego skazania za prowadzenie pojazdu mechanicznego w stanie nietrzeźwości lub pod wpływem środka odurzającego.

Chociaż przedstawione wyżej postąpienie Sądu Rejonowego w Sochaczewie w niniejszej sprawie było prawidłowe, to jednak Sąd *meriti* nie ustrzegł się obrazy przywołanego przepisu prawa materialnego.

Stosownie do treści art. 178a § 4 k.k. karę przewidzianą w tej regulacji ponosi bowiem sprawca czynu określonego w art. 178a § 1 k.k., jeżeli był wcześniej prawomocnie skazany za prowadzenie pojazdu w stanie nietrzeźwości lub pod wpływem środka odurzającego albo za przestępstwo określone w art. 173, 174, 177 lub w art. 355 § 2 k.k. popełnione w stanie nietrzeźwości lub pod wpływem środka odurzającego, jak również i ten sprawca, który wymienionego czynu z art. 178a § 1 k.k. dopuścił się w okresie obowiązywania zakazu prowadzenia pojazdów mechanicznych orzeczonego w związku ze skazaniem za przestępstwo. Dyspozycja powołanego przepisu art. 178a § 4 k.k. zawiera zatem dwa różniące się rozwiązania normatywne: z jednej strony instytucję nadzwyczajnego obostrzenia kary - jako specyficzną recydywę w zakresie przestępstw komunikacyjnych, a z drugiej zaś kwalifikowany typ czynu zabronionego - jako popełnionego w czasie obowiązywania zakazu prowadzenia pojazdów mechanicznych w związku ze skazaniem za przestępstwo (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 19 stycznia 2012 r., I KZP 22/11; z dnia 21 sierpnia 2012 r., IV KK 59/12; wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 20 lipca 2017 r., IV KK 31/17; z dnia 26 stycznia 2021 r., sygn. akt II KK 426/20).

Fakt zatarcia z mocy prawa wcześniejszego prawomocnego skazania za przestępstwo określone w art. 178a § 1 k.k. lub wymienione w art. 178a § 4 k.k., zaistniały w dacie wyrokowania co do popełnienia czynu określonego w art. 178a § 1 k.k., uniemożliwia przyjęcie surowszej odpowiedzialności na podstawie art. 178a § 4 k.k. również wtedy, gdy do popełnienia tego czynu doszło przed upływem okresu niezbędnego do zatarcia wcześniejszego skazania. Przepis art. 178a § 4 k.k. – jak to zauważono powyżej – przewiduje jednak również kwalifikowaną odpowiedzialność za czyn z art. 178a § 1 k.k. popełniony w czasie obowiązywania zakazu prowadzenia pojazdów mechanicznych w związku ze skazaniem za przestępstwo. Tym samym, nie stanowi przeszkody do przyjęcia odpowiedzialności za przestępstwo z art. 178a § 4 k.k. zatarcie w dacie wyrokowania skazania za przestępstwo, którego częścią było orzeczenie zakazu prowadzenia pojazdów mechanicznych, jeżeli tylko będący przedmiotem osądu czyn określony w 178a § 1 k.k. został popełniony w okresie obowiązywania tego zakazu (zob. wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 2 lipca 2016 r., sygn. akt V KK 364/18, z dnia 20 lipca 2017 r., IV KK 31/17 i z dnia 9 stycznia 2020

r., V KK 580/19 oraz postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 21 sierpnia 2012 r., sygn. akt IV KK 59/12 i z dnia 4 listopada 2020 r., IV KK 432/20).

Analiza akt głównych sprawy Sądu Rejonowego w Sochaczewie o sygn. akt II K 115/22, nie pozostawia wątpliwości, że środek karny orzeczony wyrokiem Sądu Rejonowego w Sochaczewie o sygn. akt II K 133/17, zmienionym wyrokiem Sądu Okręgowego w Płocku z dnia 19 grudnia 2017 r., sygn. akt V Ka 818/17, w postaci 5-letniego zakazu prowadzenia wszelkich pojazdów mechanicznych, upłynął dopiero w dniu 27 grudnia 2021 r. (k. 73).

Oczywiste jest zatem, że M. K. swoim zachowaniem w dniu 5 listopada 2021 r. nie tylko dopuścił się występku z art. 178a § 1 k.k., ale niewątpliwie zrealizował również kwalifikowane znamię tego przestępstwa, określone w dyspozycji art. 178a § 4 k.k., polegające na prowadzeniu pojazdu w stanie nietrzeźwości w okresie obowiązującego zakazu prowadzenia pojazdów mechanicznych orzeczonego w związku ze skazaniem za przestępstwo.

Reasumując, o ile zasadnie sąd *a quo* uznał, że nie można przyjąć wypełnienia przez oskarżonego tego znamienia czynu z art. 178a § 4 k.k., które wiązałoby się z wcześniejszym skazaniem za jedno z enumeratywnie wymienionych w tym przepisie przestępstw, to z kolei błędem było wyeliminowanie z opisu czynu zarzuconego oskarżonemu w akcie oskarżenia sformułowania, które świadczyło o wypełnieniu ustawowego znamienia występku z art. 178a § 4 k.k., tj. dopuszczenia się czynu z art. 178a § 1 k.k. w okresie obowiązywania zakazu prowadzenia pojazdów mechanicznych orzeczonego w związku ze skazaniem – co w tej sprawie jest przecież oczywiste – za przestępstwo.

Ma tym samym rację ma autor kasacji, że niezależnie od przyczyny takiego stanu rzeczy, w zaskarżonym wyroku doszło do opisanego w zarzucie rażącego naruszenia prawa materialnego, tj. art. 178a § 4 k.k., polegającego na jego niezastosowaniu. Przyjęciu wypełnienia przesłanek do pociągnięcia oskarżonego do odpowiedzialności karnej z przywołanego przepisu nie stało przy tym na przeszkodzie zatarcie skazania za przestępstwo, którego częścią było orzeczenie zakazu prowadzenia pojazdów mechanicznych, ponieważ będący przedmiotem osądu czyn określony w 178a § 1 k.k. został popełniony w okresie obowiązywania tego zakazu.

Bezspornym jest, że stwierdzone uchybienie miało istotny wpływ na treść zaskarżonego wyroku, ponieważ zastosowanie właściwego przepisu i zakwalifikowanie zachowania oskarżonego jako wyczerpującego m.in. dyspozycję art. 178a § 4 k.k. wiązało się z możliwością wymierzenia mu surowszej kary, bo wyłącznie kary pozbawienia wolności, bez możliwości alternatywnego wymierzenia na tej podstawie kary grzywny lub ograniczenia wolności, tak jak to przewiduje przepis art. 178a § 1 k.k. Ponadto, konsekwencją uznania, że oskarżony dopuścił się czynu zabronionego w okresie obowiązywania zakazu prowadzenia pojazdów mechanicznych orzeczonego w związku ze skazaniem za przestępstwo, był po stronie Sądu obowiązek orzeczenia nie czasowego, tylko dożywotniego zakazu prowadzenia wszelkich pojazdów mechanicznych (art. 43 § 3 k.k.) oraz świadczenia pieniężnego w wysokości co najmniej 10 000 złotych (art. 43a § 2 k.k.).

Omówione wcześniej ustalenia implikowały zatem konieczność uchylenia zaskarżonego wyroku i przekazania niniejszej sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Rejonowemu w Sochaczewie.

Procedując ponownie Sąd ten, uwzględniając zapatrywania prawne Sądu Najwyższego, rozstrzygnie stosując omówione wcześniej przepisy prawa karnego materialnego.

Z tych względów orzeczono jak w części dyspozytywnej wyroku.

[K.K.]

[ms]